

På jakt efter forntiden

Lockerstad – spännande plats i Rinna

Vid Lockerstad och strax intill det stora stenröset finns det mängder av stensträngar, det är ett forntida stängsel mellan betesmark och åkermark. Ulf Eriksson beundrar de forntida spåren människor har skapat. Bild: KLAS JOHANSSON

BOXHOLM (LT)

Att ta sig ut i naturen och titta efter vårtecken är ju trevligt och varför inte kombinera utfärden med fornminnesjakt! Det finns mängder av fornminnen i Boxholmsnaturen, inte minst utefter vattendragen och i gränslandet mellan skog och slättbygd. Så packa matsäcken, ta med en kompis och stick ut och spana efter spåren från forntiden. Naturupplevelsen får du på köpet.

Hur såg det egentligen ut i Boxholmsbygden för några tusen år sedan...? Det är svårt att veta förstås men boken Tusenårssteg förklarar en del, alltså boken om Boxholmsbygdens historia. Där berättas att för 11 000 år sedan, det vill säga vid inlandsisens stora avsmältning vid den senaste istidens slut, så låg isens södra kant över Sommensänkan. Sommen var mycket större än idag och brukar av geologer och forskare kallas för Sommenissjön eller Storsommen.

Den högsta strandlinjen i kommunen ligger nu 175 meter över havet, det är väster om Boxholm. Boxholmsbygden bör ha varit mycket lik en skärgård under istidens slut. Baltiska issjön, en stor färskvattenssjö och föregångare till Östersjön, skapades vid den tiden. En strandlinje efter högsta kustlinjen finns nära Våkhult i Malexander. Det är stor skillnad på naturen över och under den högsta kustlinjen. Över kustlinjen har åsarna aldrig svallats ur av havsvatten.

De områden i Boxholmsområdet som ligger under högsta kustlinjen har en gång varit havsbotten och landskapet ger där ett jämnare intryck. I Boxholms samhälle bör havskusten ha gått ungefär vid det som är 135 meter över havet idag, så kvarteren Timmerö och Dalen bör ha varit land och Flemminge och delar av Fällhagen var havsbotten.

På Wikipedia går det att läsa om de olika hav som föregått nuvarande Östersjön. När Baltiska issjön tömts så att

vattennivån blev lika hög som världshaven bildades Yoldiahavet, det var kring 8 000 år f. Kr. Cirka 1 000 år senare uppstod Ancylussjön, detta var när en sötvattenssjö bildades tack vare landhöjningen. När klimatet blev varmare steg havsytan och vatten började tränga in vid Öresundsområdet och det nya saltvattenshavet kallades vid den tiden för Littorinahavet. Det var under åren 6 000-1 000 f. Kr.

Varifrån de första människorna i våra trakter kom vet vi ju inte, men att de färdades över vatten är ju troligt. Men kanske valde en del människor att gå i land i nuvarande Boxholmstrakten, möjligen för att bosätta sig en tid, detta medan till exempel Linköping, Vadstena och Skänninge fortfarande var havsbotten.

Det råde stenålder när inlandsisen drog sig undan och de första människorna kom till våra trakter. Bronsåldern kom cirka år 1800 före Kristi födelse, en tidsepok då det gjordes många hällristningar i vårt land, även om det finns hällristningar i Nämforsen i Ångermanland som kan vara 6 000 år gamla. År 500 f. Kr till år 1050 e. Kr hade vi järnålder. Det är i regel under bronsåldern och den äldre järnåldern som gravrösen anlades i Skandinavien och från den tiden härstammar också många stensättningar som det finns gott om i vår kommun.

Artikelförfattaren och kompis Ulf besökte en tidig vårdag Lokes grav som ligger cirka 3,5 kilometer söder om Rinna kyrka och ett par hundra meter öster om gården Laxfällan. Platsen kallas också för Lockerstad eller Lokestad och det är ett område som kryllar av lämningar från forntiden, men för ett otränat öga kanske det känns mest som betesmark med mycket stenar liggande lite huller om buller. Men här finns mycket stensträngar, det vill säga en förhistorisk inhägnad och föregångaren till stengärdesgården. Stensträngar blir ofta delvis överväxta under århundradena men dessa rader med stenar var en gång i tiden stängsel mellan betesmark och åkermark, och det kunde också vara

Boxholmsnaturen är väldigt vacker, inte minst gränstrakten mellan slätten i norr och skogarna i söder. I dessa trakter finns det mängder av fornminnen. Bild: ULF ERIKSSON

fågator som ledde in mot gården från de betade utmarkerna.

Det mest imponerande vid platsen är dock ett kvadratisk stenröse som är 13 x 13 meter stort och kallas Lokes grav. Mitt i röset finns en rektangulär svacka. Det lär knappast vara några obetydliga personer som vilar i järnåldersgravar som dessa, inte med tanke på vilket enormt arbete det måste ha varit att samla ihop den enorma mängden av sten. Man kan ju förstå att stenrösen under alla århundraden som gått sedan de skapades har satt folkfantasin i rörelse, men att det är den gamla asaguden Loke som vilar i röset vid Laxfällan är ju knappast troligt. Loke var ju en asagud i nordisk mytologi, men historier om Loke levde kvar i skandinavisk folktro långt in i modern tid. Enligt boken Tusenårssteg så har namnet Lockerstad eller Lokestad tillkommit i nyare tider.

I det historiska uppslagsverket Runeberg från 1870-talet finns fornminnesområdet öster om Laxfällan upptaget. Där kan man läsa: "Sången förmåler att här fordomtima varit en stad, benämnd Lokestad eller Lockerstad".

Hur mycket sanning det är i detta vet vi ju inte men nog kan det ha varit en större boplatz vid Lockerstad under till

exempel äldre stenålder. Men "stad" betyder inte det vi kallar stad idag utan är egentligen samma ord som det norska ordet "sted" som helt enkelt betyder "plats" eller "boställe", så man kan säga att namnet i så fall betyder Lokes plats eller kanske Lokes gård. Men vem Loke var vet vi inte och namnet – för ett personnamn är det nog – kan ha försvannats genom århundradena. Om det nu inte är den gamla asaguden som åsyftas.

Gränstrakten mellan slättlandet i norr och skogsbygderna i söder kryllar av fornlämningar, det framgår tydligt vid en titt på riksantikvarieämbetets webbplats kallad "fornsök". Sevärdheterna finns många gånger närmare än man anar. Att ge sig ut i naturen på fornminnesjakt nu på våren och innan växtligheten kommit igång på allvar kan varmt rekommenderas. På köpet kan man ju räkna med en trevlig naturupplevelse också. Vid vårt besök vid Lokes grav såg vi två tranor som valt att slå sig ner en stund på en ängsmark i Rinna, ett trevligt vårtecken.

Glöm inte att ta med fika om du ger dig ut på vår- och fornminnesjakt.

Text:
KLAS JOHANSSON

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Bio på Folkets hus Moa Martinsson - Landsmodern

Moa Martinsson är vår första #Metoo. Hon skrev om våldtäkt i hemmet och nådde ut till svenska kvinnor som ingen annan - och förändrade könspolitiken. Filmen skildrar den fattiga industrislummen i Norrköping kring 1900 som Moa beskriver med så stor humor och sarkasm. Tid: 03-31 kl 14.

Trädgårdsföreläsning

Drömmer du om trädgård som blir vackrare för varje år som går? En trädgård som kryllar av liv, fylld med grönsaker och bär från tidig vår till sen höst? En trädgård som nästan sköter sig själv och har ett eget litet ekosystem?

Annevi Sjöberg kommer för att berätta om skogsträdgårdssodling! Hon är en av författarna bakom succén "Skogsträdgården - odla ätbart överallt" som vann Årets Trädgårdsbok 2018. Tid: 04-04, kl 18.30. Plats: Boxholms bibliotek.

Sagostund

Vårens sagostunder passar för barn runt 4 till 5 år. Tid: 04-04, kl 10-10.30. Plats: Boxholms bibliotek.

Alexandra Pascalidou - Mammorna Medierna och Makten

Med utgångspunkt i sin kritikerrosade och Augustnominerade bok Mammorna tar Alexandra Pascalidou med oss på en resa från Sveriges fattigaste förorter till världens första #metoo-bok. Mingel från 16.00. Tid: 04-05, kl 17.30. Plats: Folkets hus.

Klädbyttardag!

Lämna in tre hela och rena klädesplagg för vuxna, och få en biljett per plagg, som du kan hämta ut nya plagg med på själva klädesbyttardagen. Inlämning av klädesplagg sker från den 25 mars till den 3 april. Kläder som blir över skänks till välgörande ändamål.

På klädbyttardagen kan du även lyssna på en föreläsning av Malin Sommanö från Eco Fashion!

Tid: 04-06, kl 10-13.

Plats: Boxholms bibliotek.

Nyfikna barn-Äventyr

Vi upptäcker spännande saker i naturen med hjälp av våra sinnen. Kostnadsfritt. Tid: 04-13, kl 14.

Plats: Samling på gångstigen mot skogen vid korsningen Ringvägen/Hultstigen.

Maila ditt evenemang till redaktionen@lanstidningen.se senast fredag veckan innan införande.